

деятельности студента. Рассматривается суть готовности будущего учителя музыки к профессиональному саморазвитию в процессии инструментально-исполнительской подготовки, освещены критерии и показатели ее сформированности, выделены кластеры компетентности как образовательного результата исследуемого феномена. Проанализованы различные подходы определению сущности и специфики инструментально-исполнительской деятельности, основные знания, умения и навыки, которыми должен обладать современный учитель музыкального искусства.

Ключевые слова: коммуникативная деятельность, профессиональная компетентность, инновационная деятельность, интеграция, инновация, готовность к профессиональному саморазвитию, инструментально-исполнительская деятельность, самоусовершенствование.

ЕКОНОМОВА О. Competence-based approach and innovative technology professional art education in the development of performing skills of future teachers of music.

In accordance with an aim and tasks of musical education her maintenance is base on principles of scientific character, integration, to unity of studies and education. Musical education is sent to all-round development of music masters and valuable capture by them by all components of educational musical activity. One of the possible going near harmonization of development of student there are the integrated studies. In the article the problem of self-perfection of young music master is examined in the conditions of preparation of him to innovative activity. It analyzes approaches to the educational process, which are the most favorable for innovation activity of the student. Presents readiness of a future music teacher for professional self development in the process of instrumental performance training, highlights criteria and indicators for its formation, distinguishes clusters of competencies as educational result of investigated phenomenon. Analyzes different scientific approaches to determining the essence and specificity of instrumental performing activity, basic knowledge, skills and abilities that modern music teacher should have.

Keywords: communicative activity, professional competence, innovation acting, integration, innovation, instrumental and performance activities, ability to professional self-development.

УДК 37.091.322-021.464

Жаріков В. В.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА В ГІМНАЗІЇ ЯК ФОРМА ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

У статті автор наголошує про важливість самостійності творчої активності учнів у процесі навчання. Саме творче мислення учнів поповнює їх знання, вчить аргументовано захищати власну точку зору, свідомо і творчо використовувати багаж знань для розв'язання практичних завдань. Автор наголошує, що саме науково-дослідницька робота учнів є надійним шляхом пізнання своїх творчих можливостей, а в майбутньому – і професійного самовизначення.

Ключові слова: дослідницька робота, творчість учнів, гімназійна освіта, обдаровані діти, учнівський колектив.

Пошук шляхів формування творчої особистості учня знайшов своє відображення у створенні, у другій половині ХХ століття, мережі нових типів

шкіл, в модернізації навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладах.

В Україні, за часів радянської школи, певний період часу елементи наукової та дослідницької роботи у її сучасному розумінні існували як одна з складових навчального процесу. З появою у 80–90-х роках ХХ століття мережі шкіл для обдарованих дітей (ліцеїв, гімназій, навчально-виховних комплексів, спеціалізованих шкіл) почав складатися сучасний погляд на організацію такої роботи. Вона почала розглядатися як окремий напрямок навчальної та позаурочної діяльності. Формування гармонійної, всебічно розвиненої, соціально адаптованої та здатної до самореалізації у суспільстві особистості є головним завданням сучасної школи, яка також прийняла на себе, раніше не притаманні їй, функції допомоги учневі не тільки у здобутті базових знань для подальшого навчання, але й у його становленні як майбутнього науковця і дослідника.

Педагогічна діяльність за своєю суттю – творча. За сучасних умов учителю треба запроваджувати ефективні методи та форми роботи з елементами новизни, творчості, шукати нові шляхи до сердець та умів учнів. Сьогодні важливо зрозуміти: добре працює той, хто не лише відтворює навчальний матеріал, а ще й осмислює і може застосовувати його на практиці. Тому одним з найважливіших завдань гімназійного історичного і правового навчання, на мою думку, є формування в учня вміння вчитися. Основною його передумовою є самотійність творчої активності учнів у процесі навчання. Поряд із засвоєнням знань, умінь та навичок учень в процесі навчання повинен навчитися мислити, завдяки самоосвіті поповнювати знання, оновлювати їх, критично ставитися до джерел інформації, зіставляти факти і події, аналізувати їх, робити самотійні висновки, аргументовано захищати власну точку зору, свідомо і творчо використовувати набутий багаж знань для розв'язання практичних завдань.

Творче мислення, як відомо, розвивається насамперед у процесі пізнавальної навчальної діяльності. Одним із можливих шляхів його формування є розвиток науково-дослідницької діяльності учнів, зокрема залучення їх до роботи у науково-дослідницьких товариствах загальноосвітніх навчально-виховних закладів. Така діяльність розвиває творчі здібності учнів, вчить їх розраховувати на власні сили та розум, сприяє самореалізації особистості, започатковує навички наукового мислення.

Особливого значення організація наукової роботи набуває в школах нового типу – гімназіях, ліцеях, спеціалізованих школах, НВК, оскільки саме ці заклади посідають провідне місце у формуванні інтелектуального потенціалу України. Виявлення і розкриття інтелектуальної обдарованості через науково-дослідницьку діяльність є головною метою роботи Наукового учнівського товариства “Квант” навчально-виховного комплексу

№ 167 з поглибленим вивченням німецької мови (спеціалізована школа I ступеня-гімназія) міста Києва. Наша гімназія вважається навчальним закладом для обдарованих дітей. Звичайно, рівень обдарованості може бути різним, але навчати таких дітей цікаво і непросто. Саме в таких учнівських колективах є чимало учнів, яких не задовольняє робота тільки з матеріалом шкільного підручника, у них виникає надзвичайно багато питань. І перед викладачем стоїть завдання не лише задовольнити цей потік цікавості, але й спрямувати його до певних додаткових джерел, виявити всіх, хто цікавиться знаннями з різних галузей науки, допомогти їм якомога повніше розкрити свої здібності. Науково-дослідницькі роботи, до яких залучаються старшокласники, дають змогу розвинути свій інтелект у самостійній творчій діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей та нахилів. Це надійний шлях пізнання кожним юним дослідником своїх творчих можливостей, а часто в подальшому – і професійного самовизначення.

Як керівник секції історії та права НУТ “Квант” НВК № 167 я горджуся тим, що за останні роки десятки моїх вихованців реалізували свій творчий потенціал через написання науково-дослідницьких робіт та стали переможцями і призерами районного, міського і навіть республіканського етапів конкурсу-захисту робіт Малої академії наук України. Тематика цих робіт була дуже різноплановою: від аналізу системи права і судочинства Київської Русі часів Ярослава Мудрого до визначення перспектив вступу України до ЄС та НАТО. Декого цікавили масштабні історичні події та глобальні проблеми, а дехто звертався до історичного коріння свого роду. Для інших цікавим було дослідження проблем сучасного правового поля України. Головне правило участі учнів у науково-дослідницькій роботі – це особистий інтерес та захоплення. Традиційно одним з провідних напрямків науково-дослідницьких робіт гімназистів є дослідження трагічних і героїчних подій історії України в період Другої світової війни. Багатьох учнів на написання подібних робіт підштовхнули зустрічі з ветеранами війни, колишніми в'язнями концтаборів, оstarбайтерами, які неодноразово відбувалися в стінах нашої гімназії. Крім того, майже в кожній родині зберігається пам'ять про загиблих чи постраждалих під час цієї війни предків. Старшокласники також живо цікавляться сучасною історією незалежної України, намагаються самостійно аналізувати складні і суперечливі процеси новітнього українського державотворення, розібратися в причинах останніх трагічних подій на теренах нашої держави. І тут важливо спрямувати пізнавальну діяльність учнів, навчити їх використовувати багато джерел інформації, самостійно відбирати і накопичувати матеріал, аналізувати факти, висловлювати і аргументувати власні думки.

Часто першим поштовхом до початку науково-дослідницької діяльності для учнів є підготовка проектних робіт, присвячених певним історичним

подіям чи проблемам сучасної України. Тому проектні технології та технології проблемного навчання мають бути обов'язково присутні в творчому арсеналі вчителя. Адже саме такі завдання часто дають змогу виявити схильних до самостійної дослідницької діяльності учнів.

Деякі учні продовжують і розширюють дослідження обраної теми наступного року в нових проектах і науково-дослідницьких роботах, в яких піднімають актуальні проблеми та пропонують шляхи їх вирішення. І, власне, це відмінна риса більшості науково-дослідницьких робіт гімназистів – не тільки проста констатація фактів, а наявність їх всебічного аналізу і логічних висновків. Навчити цьому школярів і є основним завданням педагогічних і наукових керівників учнівських досліджень.

Дослідницька робота школярів відбувається поетапно. Метою першого (загально ознайомлювального) етапу є пробудження інтересу учня до науково-дослідницької діяльності. Другий (підготовчий) етап передбачає визначення теми, мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. На цьому етапі обираються методи дослідження, проводиться збір і систематизація наукових даних. Третій етап – власне написання науково-дослідницької роботи, добір фактичного матеріалу, обробка й критичний аналіз результатів дослідження. На четвертому (заклучному) етапі відбувається рецензування дослідницької роботи учня, виконання контрольної роботи з базової дисципліни та безпосередній конкурс-захист учнівських науково-дослідницьких робіт, який зазвичай має три рівні: районний, міський (обласний) та республіканський.

Протягом роботи над своїм дослідженням учні не тільки опрацьовують велику за обсягом науково-публіцистичну літературу, історичні документи чи нормативно-правові акти, поглиблюють свої знання з обраної теми, але й вчаться працювати в архівах, брати інтерв'ю, правильно оформлювати роботу, аналізувати різні погляди на проблему, робити логічні висновки. Звичайно, від появи в учня задуму написання науково-дослідницької роботи до втілення його в життя проходить тривалий і напружений період, під час якого вчитель має підтримати юного дослідника, ознайомити його з основними підходами до роботи з науковою базою, розвивати в учня спеціальні вміння і навички, важливі для соціолога, правника або історика-дослідника. Учитель і учень тут мають працювати разом, ця робота виходить за рамки традиційного спілкування між учнем та вчителем в межах навчального процесу і виводить їхні стосунки на вищий рівень – рівень партнерства. У спільній роботі може бути і схвалення, і критика, можуть народитися нові гіпотези і версії. Це і є аура творчості, без якої в учня не буде емоційного захоплення і натхнення, а робота перетвориться на нудну процедуру. Дуже важливе і практичне використання напрацьованого учнем матеріалу на уроках, при проведенні лекцій, екскурсій, підготовці різноманітних позаурочних історичних, правових, патріотично-виховних заходів тощо. У гімназистів з'являється почуття

власної гідності й значущості, це сприяє самоствердженню, що в їхньому віці є неостаннім фактором, який стимулює учнів до подальшого навчання і самовдосконалення. Надії, які вчителі покладають на своїх учнів, навіть якщо вони не висловлені вголос, допомагають школярам повірити у себе і вчитися відповідним чином. Численні дослідження показали, що люди не усвідомлено прагнуть відповідати тому рівню розвитку, який від них очікується, причому як вищому, так і нижчому. Тому не треба шкодувати похвал для здібних учнів, відзначаєте кожну вдалу роботу, творчо виконане завдання, проведене дослідження, прояви загальної ерудиції та знань поза межами шкільної програми. Необхідно створювати для таких дітей сприятливе навчальне середовище, індивідуальні навчальні траєкторії, що враховують їх участь в позаурочних заходах, предметних олімпіадах, конкурсі-захисті учнівських науково-дослідницьких робіт Малої академії наук. І тоді обдаровані діти обов'язково реалізують свій інтелектуальний потенціал, а їхні вчителі відчують нарешті задоволення від результатів своєї праці.

Безумовно, підготовка учнів до написання науково-дослідницьких робіт – це складна і кропітка робота для вчителя. Але, повірте, вона приносить вагомі результати і задоволення. І кожного навчального року я з надією чекаю на нових талановитих дослідників, щоб допомогти їм якомога повніше розкрити свої здібності, чекаю на нові ідеї, щоб допомогти втілити їх в життя. Тож сміливіше, юні дослідники, ще багато таємниць історії і проблем юриспруденції чекають на вас!

Використана література:

1. Бех І. М. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 116-118.
2. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологические очерки: Кн. Для учителя. – 3-е изд. – М. : Просвещение, 1991. – 93 с.
3. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наукових праць / за заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. – Х. : ХДПУ, 2000. – 184 с.
4. Кендзьор П. І. Інноваційні форми організації громадянського виховання старшокласників у позакласній роботі : дис. канд. пед. наук / П. І. Кендзьор. – К., 2004. – 18 с.
5. Концепція позашкільної освіти та виховання // Освіта. – 1997. – 5 березня. – С. 3-4.
6. Микитюк О. М., Соловійов В. О., Васильєва С. О. Наукові дослідження школярів / під ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків, 2003. – 80 с.
7. Монтессори М. Значение среды в воспитании // Частная школа. – 1995. – № 4. – С. 122-124.
8. Науково-дослідна робота в закладах освіти : методичний посібник / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. – Тернопіль, 2001. – 140 с.
9. Сергєєнкова О. П. Самопізнання: Дослідницькі програми для розвитку учнів школи. – К. : Науковий світ, 2000. – 67 с.
10. Халан И. С. Искусство быть лидером (пер. с англ.). – СПб. : Изд-во “Диля”, 2007. – 96 с.

References:

1. Bekh I. M. Dukhovni tsinnosti v rozvytku osobystosti // Pedagogika i psykholohiia. – 1997. – № 1. – S. 116-118.
2. Vygotskiy L. S. Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste: Psikhologicheskie ocherki: Kn. Dlya uchitelya. – 3-e izd. – M. : Prosveshchenie, 1991. – 93 s.

3. Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty : zb. Naukovykh prats / za zah. Red. V. I. Yevdokymova, O. M. Mykytiuka. – Kh. : KhDPU, 2000. – 184 s.
4. Kendzor P. I. Innovatsiini formy orhanizatsii hromadianskoho vykhovannia starshoklasnykiv u pozaklasnii roboti : dys. Kand. Ped. nauk / P. I. Kendzor. – K., 2004. – 18 s.
5. Kontseptsiia pozashkilnoi osvity ta vykhovannia // Osvita. – 1997. – 5 bereznia. – S. 3-4.
6. Mykytiuk O. M., Soloviov V. O., Vasylieva S. O. Naukovi doslidzhennia shkolariv / pid red. I. F. Prokopenka. – Kharkiv, 2003. – 80 s.
7. Montessori M. Znachenie sredy v vospitanii // Chastnaya shkola. – 1995. – № 4. – S. 122-124.
8. Naukovo-doslidna robota v zakladakh osvity : metodychnyi posibnyk / ukl. Yu. O. Turanov, V. I. Uruskyi. – Ternopil, 2001. – 140 s.
9. Serheienkova O. P. Samopoznannia: Doslidnytski prohramy dlia rozvytku uchniv shkoly. – K. : Naukovyi svit, 2000. – 67 s.
10. Khalan I. S. Iskusstvo byt liderom (per. S angl.). – SPb. : Izd-vo “Dilya”, 2007. – 96 s.

ЖАРИКОВ В. В. Научно-исследовательская работа в гимназии как форма творческой самореализации учеников.

В статье автор делает акцент о важности самостоятельной творческой активности учеников в процессе обучения. Именно творческое мышление учеников пополняет их знания, учит аргументировано защищать собственную точку зрения, сознательно и творчески использовать багаж знаний для решения практических заданий. Автор делает акцент на то, что именно научно-исследовательская работа учеников является надёжным путём познания своих творческих возможностей, а в будущем – и профессиональной самоориентации.

Ключевые слова: исследовательская работа, творчество учеников, гимназийное образование, одарённые дети, ученический коллектив.

ZHARIKOV V. V. Scientific and research work at gymnasium as a form of self-realization of pupils.

In the article the author emphasizes the importance of independent creative activity of pupils in the process of study. It is the creative thinking of pupils that enhances their knowledge, teaches to reasonably defend their own point of view, consciously and creatively use the accumulated knowledge for solving practical tasks. The author emphasizes that the scientific and research work of pupils is a reliable way of cognition of their creative potential, and of professional self-determination in future.

Keywords: research work, creativity of pupils, gymnasium education, talented children, pupils' collective.

УДК 6871:677.076.6(477)

Кардаш Н.В.

ВИКОРИСТАННЯ СЕМАНТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ У ДЕКОРУВАННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

У статті проаналізовано підходи у декоруванні сучасного одягу (жіночого, чоловічого та дитячого) з використанням елементів української народної вишивки. Проведено паралельне порівняння із принципами, якими керувалися наші пращури при оздобленні свого одягу, його смислове значення. Охарактеризовано види орнаментів, які найчастіше використовуються у